

Rikoksen uhri rikosoikeudellisissa menettelyissä

On tärkeää, että rikosoikeudenkäynnissä kuullaan uhria. Vaikka oikeudenkäynnin päätarkoituksena onkin arvioida rikoksesta epäillyn tai epäiltyjen vastuuta, rikoksen uhrilla on yleensä oikeus osallistua oikeudenkäyntiin aktiivisesti. Vuonna 2012 annettu direktiivi rikoksen uhrien oikeuksista lujittaa muun muassa uhrien prosessuaalisia oikeuksia.

Uhrien asema rikosoikeudenkäyntimenettelyissä ja sitä koskeva lainsäädäntö vaihtelevat huomattavasti jäsenvaltiosta toiseen. Jotta voitaisiin varmistaa, että uhreilla on kaikissa jäsenvaltioissa tietyt vähimmäisoikeudet, on annettu useita **EU:n säädöksiä**, joilla vahvistetaan rikoksen uhrien suojaamista ja auttamista koskevia yhteisiä sääntöjä. Joukkoon kuuluu horisontaalisia säädöksiä, jotka koskevat uhrien oikeuksia yleensä, yksityiskohtaisempia säädöksiä suojelutoimenpiteistä ja uhreille maksettavista taloudellisista korvauksista sekä aineellisen oikeuden säädöksiä ihmiskaupan ja lasten seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisemisestä.

Uhrin oikeuksien lujittaminen EU:ssa

- **Direktiivillä 2012/29/EU rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista** varmistetaan, että rikoksen uhriksi joutuneiden henkilöiden asema tunnustetaan, että heitä kohdellaan kunnioittavasti ja että he saavat tarvitsemaansa suojelua ja tukea ja oikeuden viedä asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Direktiivillä korvataan **vuoden 2001 puitepäätös** uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä ja lujitetaan merkittävästi uhrien ja heidän **perheenjäsenensä** oikeutta saada tietoa, tukea ja suojelua sekä uhrien prosessuaalisia oikeuksia rikosoikeudenkäyntimenettelyissä. Direktiivissä edellytetään myös jäsenvaltioiden huolehtivan siitä, että virkamiehet, jotka joutuvat työtehtävissään tekemisiin rikoksen uhrien kanssa, saavat asianmukaisen koulutuksen. Lisäksi siinä kannustetaan jäsenvaltioita tekemään yhteistyötä ja koordinoimaan uhrien oikeuksiin liittyviä kansallisten yksiköiden toimia.

Jäsenvaltioiden oli määrä saattaa direktiivin säännökset osaksi kansallista lainsäädäntöään **viimeistään 16. marraskuuta 2015**. Oikeusasioden pääosasto on laatinut jäsenvaltioille ohjeistusta tätä varten. Ohjeissa selitetään kaikki direktiivin säännökset ja ehdotetaan täytäntöönpanomenetelmiä. Tarkoituksena on auttaa jäsenvaltioiden viranomaisia, alan toimijoita ja palveluntarjoajia ymmärtämään, mitä direktiivissä säädettyjen uhrien oikeuksien toteuttaminen kaikkialla EU:ssa edellyttää.

- EU:n lainsäädännössä säädetään myös **erityisryhmiin kuuluvien uhrien** suojelusta ja tuesta, kun **uhrit** ovat joutuneet **ihmiskäytön, lasten seksuaalisen hyväksikäytön tai lapsipornografian** kohteeksi.
- Vahvistaakseen **rikoksen uhrien suojelua EU on hyväksynyt** kaksi säädöstä, joiden tarkoituksena on varmistaa muissa EU:n jäsenvaltioissa annettujen suojelutoimien tunnustaminen. **Vuoden 2011 direktiivi eurooppalaisesta suojelumääräyksestä** ja vuoden 2013 **asetus yksityisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta**. Näiden säädösten ansiosta uhrit tai potentiaaliset uhrit voivat luottaa siihen, että missä tahansa EU:n jäsenvaltiossa annetut kielto- ja suojelumääräykset siirtyvät heidän mukanaan, kun he matkustavat tai muuttavat asumaan toiseen jäsenvaltioon. Kumpaakin säädöstä on sovellettu EU:ssa 11. tammikuuta 2015 alkaen.

Tätä sivustoa ylläpitää Euroopan komissio. Sivuston tiedot eivät välttämättä edusta Euroopan komission virallista kantaa. Komissio ei ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. EU:n sivustoihin sovellettavat tekijänoikeussäännöt löytyvät oikeudellisesta huomautuksesta.

Päivitetty viimeksi: 18/01/2019